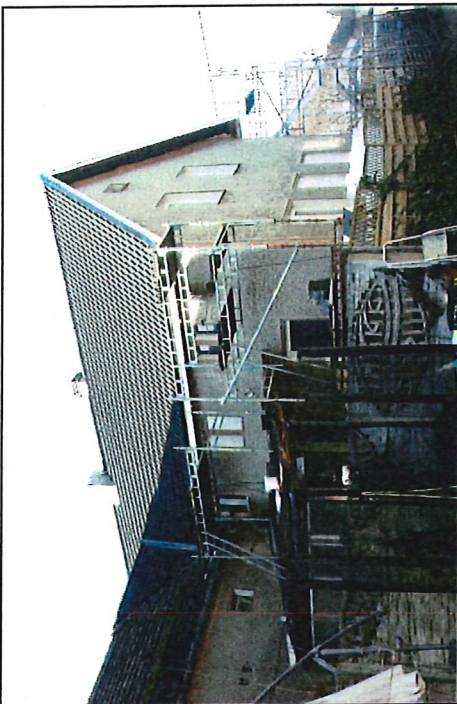

GEZ 55	KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość Czeska Wieś
1. Nazwa Budynek mieszkalny i budynek gospodarczy w zagrodzie		2. Czas powstania 2 poł. XIX w.	
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym 			4. Adres Czeska Wieś nr 109, dz. nr 44/5 5. Przynależność administracyjna województwo opolskie powiat brzeski gmina Olszanka 6. Formy ochrony Zarządzenie Nr WG-VII-55/2016 Wójta Gminy Olszanka z dnia 1 sierpnia 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Olszanka
1. Widok bud. mieszkalnego i gospodarczego od pód.-zach. 2. Widok bud. mieszkalnego od pód.-wsch. 3. Widok bud. gospodarczego od pód.-zach. 4. Lokalizacja.			

8. Historia, opis i wartości

Wieś po raz pierwszy wzmiankowana w 1310 r. jako *Bohemorum villa*, a następnie w 1358 r. jako *Bongischdorf*, w 1416 r. jako *Bemyschdorf*, a w 1417 r. jako *Bomischdorf*. Pierwszymi znanymi właścicielami wsi był ród Pogorzelsów, właściciele klucza michałowskiego, w rękach którego miejscowość znajdowała się co najmniej od roku 1315. Z rodem tym należy wiązać budowę kościoła. W początku XV w. w Czeskiej Wsi odnotowano dwór lub sołectwo, a także młyn. W 1533 r. wieś nabył Melchior Hirsch, od którego przejął ją książę brzeski Jerzy II, który z kolei przekazał wieś miastu Brzeg w zamian za Czepielowice. We władaniu miasta pozostawała do reform administracyjnych państwa pruskiego z 1874 r., kiedy likwidacji uległa gmina Czeska Wieś, a miejscowość weszła w skład okręg administracyjny Janówice Wielkie. W 1534 r. w księstwie brzeskim wprowadzono reformację, co wiązało się z przekształceniem kościoła na ewangelicki. W tym czasie istniał już folwark. W 1718 r. miała miejsce rozbudowa kościoła w ramach której nadbudowano wieżę i dobudowano kruchnię. W opisie statystycznym Śląska z 1783 r. we wsi wymieniono kościół, szkołę ewangelicką, a także 34 zagrody kmiecie, 24 zagrodnice i 11 chałupniczych. W tym czasie miejscowość liczyła 420 mieszkańców. Kolejny spis statystyczny z 1845 r. wymienia kościół, szkołę ewangelicką, wolne sołectwo oraz 114 domów. Wieś zamieszkiwało 547 osób.

Budynki datowane na 2. poł. XIX w. Zagroda zlokalizowana w centralnej części wsi, przy skrzyżowaniu dróg. Budynek mieszkalny położony we froncie działki, zwrócony kalenicą w kierunku drogi obiegającej nawis. Założony na planie prostokąta, podpiwniczony, parterowy z wysokim poddaszem, nakryty dachem dwuspadowym. Murowany, otynkowany (w trakcie docieplenia elewacji, stan listopad 2025) z pokryciem z blachy dachówkopodobnej. Elewacja frontowa pięciosiowa, z pseudoryzalem podkreślającym oś środkową. Elewacje szczytowe w parterze trójosiowe, w parti szczytowej dwupoziomowe, powyżej jednopoziomowe. Elewacja tylna trójosiowa. Dekoracja architektoniczna wólna. Otwory okienne i drzwiowy zamknięte prosto. Stolaria okienna historyczna i PCV. Od pld.-wsch. przylega do niego budynek gospodarczy. Wzniesiony na planie prostokąta, parterowy z wysokim poddaszem, nakryty dachem dwuspadowym. Murowany, otynkowany, pokryty dachówką ceramiczną karpiołą. Elewacja pld.-zach. pięciosiowa. Elewacja pñ.-wsch. siedmioosiowa. Dekoracja architektoniczna w postaci gzymsów koronujących. Otwory okienne, transportowe i drzwiowe, a także płychny zamknięte prosto lub łukiem odcinkowym. W otworach okiennych ślusarka w drobnych podziałach. Stolaria drzwiowa w konstrukcji deskowej, drzwi także współczesne.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

Pokrycie dachowe bud. mieszkalnego zostało wymienione w ostatnim czasie na ahistoryczne. Równolegle zniszczeniu uległ tympanon stanowiący zwieńczenie pseudoryzaltu. Wody odprowadzane są z połaci poprzez rynny i rury spustowe. Mury bez widocznych odchyleń czy spękań, lokalnie w partiach dolnych zawilgocone. Tynki wlotne, wykonane podczas remontu w 1987 r. Zapewne wówczas niemal całkowitemu zniszczeniu uległa bogata dekoracja architektoniczna budynku. Stolaria w większości została wymieniona na okna i drzwi w formach współczesnych. Zachowana stolaria w stanie miernym. W połaciach dachu bud. gospodarczego brak ugięć, widoczne nieznaczne falowanie, a także ubytki w pokryciu. Wody opadowe odprowadzane są głównie przez wydłame okapy. Mury bez widocznych odchyleń czy spękań, w partiach dolnych i lokalnie wyżej zawilgocone. Tynki wlotne, zaciągnięte na starsze, spękane, z ubytkami i odparzeniami. Stolaria zdegradowana, ślusarka skorodowana, wlotne drzwi w formach ahistorycznych.

Postulaty (bud. mieszkalny):

- kolejny remont winien być zorientowany na przywrócenie zatartych wartości popzez: demontaż warstwy docieplenia oraz wymianę tynków na wapienne na bazie wapna hydraulicznego wraz z odtworzeniem dekoracji architektonicznej; wymianę okien i drzwi na stolarkę w formach powtarzających rozwiązania historyczne; przywrócenie pierwotnego rodzaju pokrycia dachowego wraz z odtworzeniem tympanonu.

Postulaty (bud. gospodarczy):

- uzupełnienie ubytków w pokryciu dachowym,
- rozpoznanie i wyeliminowanie przyczyn zawilgoconia murów,
- uzupełnienie ubytków tynków, docelowo ich wymiana na wapienne na bazie wapna hydraulicznego wraz z odtworzeniem dekoracji architektonicznej,
- wymiana stolariki na wykonaną na wzór historycznej.

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

Grzegorz Naumowicz, 31.01.2026 r.

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)*

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków